

Anna Aylagas González

DEFENSA D'UN SERVEI ALTERNATIU: ASSISTENCIA SEXUAL SI!

TREBALL DE FI DE GRAU

dirigit per la Dra. Ramona Torrens Bonet

Grau de Treball Social



UNIVERSITAT ROVIRA I VIRGILI

**Tarragona
2014**

A) MOTIVACIÓ DE LA QUE DERIVA EL CONTINGUT ABORDAT EN L'ARTICLE I LA SEVA VINCULACIÓ O NO AMB EL TREBALL REALITZAT EN ALTRES ASSIGNATURES DEL GRAU

L'elaboració d'aquest article es podria dir que està motivat per un seguit de circumstàncies que han acabat derivant en el tema que he escollit: la defensa sobre la necessitat de l'existència de la figura d'un/a assistent/a sexual com una alternativa de servei a oferir per a les persones que pateixen alguna discapacitat i expressin el seu desig de rebre'l.

Aquestes circumstàncies a les que em refereixo tenen relació amb la meva implicació i interès en l'àmbit de les discapacitats i, sobretot, les persones que les pateixen.

No ha sigut fins aquest curs final de la carrera que no m'havia qüestionat seriosament el tema de com abordar la demanda, tant explícita com implícita, de serveis i professionals enfocats a satisfer les necessitats i desitjos de les persones amb discapacitat, sigui quina sigui la tipologia. I el motiu detonant d'aquest qüestionament ha sigut a arrel del transcurs de les meves pràctiques al centre ocupacional de la Fundació Privada Onada¹ i el fet de treballar i conviure amb els usuaris i usuàries, els quals tenen diverses i diferents discapacitats i afectacions, i que alguns/es d'ells/es han manifestat, d'una forma o d'una altre, un desig de sexualitat i sensualitat.

Des del centre ocupacional, es treballa el tema de l'educació sexual amb les persones que poden comprendre-la, ja que, per exemple, no és infreqüent ni improbable trobar-se amb situacions en la que un usuari/a està satisfent-se les seves necessitats sexuals en algun espai del centre que no és el que correspon -el lavabo-, o que dos usuaris/es estiguin "fent manetes", quan al centre saben que no està permès.

Tractar l'educació sexual està molt bé i és imprescindible per a totes les persones, però, s'ha d'anar més enllà, ja que hi han persones que no poden

¹ Servei d'atenció diürna adreçat a les persones adultes amb discapacitat i/o trastorn mental, que de forma temporal o permanent, no poden accedir a la vida laboral activa. El servei de Teràpia Ocupacional (STO) té per objectiu desenvolupar, mantenir i potenciar les capacitats individuals de les persones amb discapacitat, millorant la seva autonomia personal i social, i fomentant la seva integració en la comunitat.

satisfer les neves necessitats i desitjos més íntims a causa d'unes limitacions físiques, psíquiques i/o sensorials, i precisen una ajuda que, actualment al nostre país, no s'ofereix com a servei.

Llavors va ser quan, literalment, vaig descobrir l'existència de la figura de l'assistent/a sexual en altres països. Vaig començar a cercar informació de l'assistència sexual aquí a Espanya i vaig acabar de reafirmar el que pensava: quasi inexistent. No hi ha legislació vigent, únicament algunes associacions, professionals, persones discapacitades i familiars que han començat a defensar l'assistència sexual i a reclamar-la. També algunes experiències que durant l'article exposaré. Però per a res queda a prop de la prestació d'un servei alternatiu d'assistència sexual al nostre país.

B) L'ARTICLE

TITOL: DEFENSA D'UN SERVEI ALTERNATIU: ASSISTENCIA SEXUAL SI!

AUTOR: ANNA AYLAGAS GONZÁLEZ

RESUM: *Aquest article tracta sobre la defensa d'oferir un servei alternatiu, tal com és l'assistència sexual per a persones amb discapacitat, per donar resposta a les demandes de rebre ajuda per satisfer les seves necessitats afectives, sensuals i sexuals.*

Durant l'article es farà una introducció a la sexualitat com a necessitat bàsica humana, entre altres, per tal de justificar que el col·lectiu de persones amb discapacitat no és diferent a la resta i, per tant, també tenen aquest tipus de necessitats.

També s'especificarà com és la sexualitat d'aquestes persones amb discapacitat exposant els seus pros i els seus contres, és a dir, els seus desitjos i els seus límits.

I per últim s'exposarà la demanda de la figura de l'assistent/a sexual oferint un exemple de protocol, que s'està duent a terme per algunes associacions en pro de la defensa dels drets de les persones amb discapacitat, per tal d'emmarcar-ho com a servei alternatiu a oferir a les persones que ho demanin.

This article is about the defense of the offer of a alternative service, how is the sex assistance for disabled people, to give a answer to the demands for the need of having help to satisfy their affective, sensuals and sexual needs.

During the article, there will be an introduction to sexuality as a basic human need, amongst others. With the aim of justify that the colective of disabled people is not different to the rest of people, so, they also have this kind of needs.

There also will be an specification about how is the sewuality of this disabled people, to set out their pros and cons. Ie, their wishes and their limits.

At last, there will be an exposition of the sex assistant demand offering a protocol example, which is being offer by some associations for the defense of the rights of the disabled people. To demarcate it as an alternative service to offer to people who ask it.

**PARAULES CLAU: SEXUALITAT I DISCAPACITAT - ASSISTÈNCIA
SEXUAL - SENSUALITAT I AFECTIVITAT - SERVEI ALTERNATIU**

El contingut d'aquest article està adreçat a argumentar una defensa sobre la necessitat de l'existència de la figura d'un/a assistent/a sexual com una alternativa de servei a oferir per a les persones que pateixen alguna discapacitat i expressin el seu desig de rebre'l.

Aquest tema conté una gran complexitat lligat a ell; una complexitat que deriva principalment de dos grans apartats que, tractats individualment, ja la porten inclosa (aquesta complexitat), i aquest són: la pròpia visió que te la societat sobre la discapacitat i les persones que les pateixen, i tot lo relacionat amb la sexualitat i reproducció de les persones discapacitades.

La suma d'aquests dos aspectes acaba resultant, com deia, en una gran complexitat i dificultat per abordar aquest tema, tant els seus pros com els seus contres. A més, cal tenir en compte que és un tema innovador al nostre país, ja que s'està començant a importar d'altres països que ofereixen aquest servei i disposen d'una legislació que ho recolza.

L'objectiu d'aquest servei alternatiu, l'assistència sexual, és dur a terme un recolzament i acompanyament a les persones o parelles amb discapacitat que decideixen fer valer els seus drets sexuals i viure'ls. I tot dret negat o vulnerat ha de ser reivindicat i guanyat.

Com bé afirma la sexòloga Arcila (2001)², “la nostra societat censura el plaer... la capacitat del goig sexual esta condicionada més per la tradició cultural que no per les limitacions de caràcter físic i psíquic...”.

El dret a la sexualitat de les persones amb discapacitat ha estat encobert de mites i tabús, d'àngels i dimonis, de pecats i delictes... I ja és hora de protagonitzar un canvi. La sexualitat és una condició de vida, i no de supervivència. La pregunta és, estem disposats, com a societat, a involucrar-nos en aquest canvi? (Peirano, 2012).

INTRODUCCIÓ SOBRE LA SEXUALITAT COM A NECESSITAT BÀSICA HUMANA

Per tal de presentar correctament el tema que ocupa, cal fer una prèvia

2 Citat a un article publicat a una revista mèdica per José Fernando Lòpez Herrera (2001), un doctor especialista en Fisiatria i Salut ocupacional.

fonamentació exposant algunes idees sobre la sexualitat com a necessitat bàsica per a nosaltres, els humans.

Segons la OMS³, la sexualitat és la integració dels aspectes somàtics, emocionals, intel·lectuals i socials de l'ésser sexual en formes que enriqueixen positivament i que milloren la personalitat, la comunicació i l'amor.

En altres paraules, la sexualitat és un aspecte de la vida de tots els éssers humans i està relacionada amb la nostra forma de ser, de pensar, de sentir, d'actuar i de relacionar-nos amb altres persones i amb nosaltres mateixos/as, ja que la forma en que cada individu viu la seva pròpia sexualitat dependrà de la seva edat, cultura, família i l'època històrica que li va tocar viure (Caricote, 2012).

Seguint amb aquesta idea de que la sexualitat és un aspecte de tot ésser humà, vull incidir en dos factors rellevants, que són per una banda, recollint la idea d'Arnau (2004), la sexualitat és una de les formes de comunicació més comuna en tots els humans ja que hi intervenen molts factors: físics, psíquics, sensorials, afectius, etc, i que, per tant, sense aquesta no és possible desenvolupar-se plena i globalment, ja que és la manifestació de que estem vius. Si una persona queda privada d'aquesta forma de comunicació, i per tant, d'un complet desenvolupament humà, està destinada a no poder realitzar-se completament com a persona, a no poder viure i gaudir plenament d'aspectes tant importants com aquest que formen part de la vida d'un ésser humà.

I, per altra banda, com afirma López (2002), en tota persona humana són inherents unes necessitats de tipus interpersonal comuns intrínseques al nostre ésser, al nostre ésser mamífer, primat i humà. I cada persona ha d'aconseguir emmarcar-se, en tots els casos, en la satisfacció d'aquestes necessitats:

-Necessitat de seguretat emocional (ser acceptat i sentir-se cuidat i protegit) i autoestima. És bàsic, per assolir una confiança en un/a mateix i amb la resta, el fet de sentir-nos protegits i saber que hi han persones que ens estimen i ens

3 Organització Mundial de la Salut.

cuidaran incondicionalment. I per tal de satisfer aquest tipus de necessitat entren en escena les *figures d'apego* (pares, parella, fills/es).

-*Necessitat d'unes relacions socials més enllà de la família*. Aquestes relacions són complementaries a la necessitat anterior, i es tracta de tenir amics, de relacionar-se amb els teus iguals. La necessitat de tenir intimitat sexual no pot resoldre's dins del mateix cercle familiar, per tant és mitjançant la interacció amb els nostres iguals que es pot arribar a resoldre.

-*Necessitat de contacte i intimitat afectiva i sexual*. Tots i totes tenim la necessitat sexual de tocar i ser tocats, d'acariciar i de ser acariciats, d'estimular i ser estimulats... És la necessitat primària humana de contacte corporal plaent.

LA SEXUALITAT DE LES PERSONES AMB DISCAPACITAT

És ben sabut, que durant molts segles, i fins a dia d'avui ens trobem amb la perspectiva que té la societat en general sobre que les persones amb discapacitat tenen vetada la possibilitat de viure la seva sexualitat. Trobem tot tipus de prejudicis en relació a aquest tema, reforçats per la moral i legitimats per la llei (López, 2002).

Per tant, quan centrem la mirada en el col·lectiu de persones discapacitades que busquen assolir la seva plena sexualitat, topem amb el dur i real tabú existent envers aquest tema, ja que avui en dia continuem trobant-nos amb la no acceptació i la no normalització per part de la societat en general. Però resulta que ens avergonyeix reconèixer que, a més de lo molt progress, liberals, laics i moderns que som, encara ens queda molt camí per a recórrer en aquesta realitat nostra anomenada sexualitat (Arnau, 2004).

Seguint amb la línia de l'apartat anterior sobre els tres tipus de necessitats interpersonals inherents a tot ésser humà aportades per López (2002), s'ha de veure com aquestes són satisfetes per les persones amb discapacitat, i per tant, definir com és la seva sexualitat:

En quant a la *necessitat de seguretat emocional i autoestima*, aquestes persones acostumen a tenir coberta aquesta necessitat per part dels seus pares mentre aquests visquin, i un cop aquests morin, pot sorgir un sentiment

de desprotecció i soledat greu ja que no han tingut ocasió d'establir altres vincles aliens a ells tals com una parella o fills. Per tant és molt important que no s'exerceixi una sobreprotecció per part dels pares ja que estan impeding el desenvolupament de la tant important autonomia personal. És necessari, sempre que l'autonomia de la persona discapacitada ho permeti, que s'afavoreixin les relacions de parella.

Sobre la *necessitat d'unes relacions socials més enllà de la família*, les persones amb discapacitat viuen amb el risc, com a conseqüència de la sobreprotecció exercida pels pares i de les seves pròpies limitacions, de no tenir xarxa social ja que la tenen moltes vegades reduïda a la familiar. Per tant tenen impossibilitada la seva privacitat i la seva intimitat sexual amb altres persones fora de l'entorn familiar. L'única limitació que ha d'existir ha de ser la que vingui donada per la seva pròpia discapacitat, no per una sobreprotecció parental. És important potenciar i facilitar que es relacionin amb altres persones, fora de la dimensió familiar.

I per últim, la *necessitat de contacte e intimitat afectiva i sexual*, és molt probable que les persones amb discapacitat no la puguin resoldre ja sigui per la citada sobreprotecció familiar, el no reconeixement de la seva necessitat d'intimitat sexual, etc. O bé que, els/les que les seves limitacions no s'ho impedeixin, únicament tinguin els recursos de la masturbació, el qual és un recurs per a totes les persones, natural i saludable, però que no és recíproc, i per tant no satisfà la necessitat d'intimitat amb altres persones.

Per tant ens trobem amb un context on topem amb uns límits que venen derivats de la combinació dels factors de la pròpia discapacitat, de la sobreprotecció familiar i de la no disponibilitat d'una xarxa social no familiar. El que vol dir això és que no són persones acceptades total i sincerament, ni tampoc se les educa sexualment ja que es pensa que no és necessari... se'ls i estan negant uns drets fonamentals, que són la propietat del seu propi cos i de la seva intimitat, i el dret a poder resoldre les seves necessitats interpersonals, on estan incloses les de tipus sexual.

També cal afegir un altre factor: generalment es duu a terme una negació de la reproducció de les persones discapacitades, ja que, especialment als discapacitats psíquics, no se'ls considera aptes per a tenir fills, quedant així immediatament desqualificats per plantejar-se la possibilitat de tenir activitats sexuals (López, 2002).

Segons afirma Agthe (2013), l'obstacle principal amb el que s'enfronten les persones amb discapacitat, és el tabú de la no intromissió en la intimitat dels demés, ja que aquest és el que paralitza tota iniciativa de satisfer les necessitats sexuals i afectives d'aquestes persones. Aquesta no intromissió deriva, en primer lloc, del tabú del incest, que prohibeix les excessives proximitats intrafamiliars; i en segon lloc, dels codis deontològics professionals, que marquen clarament els límits de cadascun.

És necessari que el tema que aborda la sexualitat de les persones amb discapacitat sigui exposat i tret a la llum lo màxim possible, ja que la tendència existent és la de trivialitzar-lo tant per l'entorn professional com parental. Per això és important que se'n parli, i que se'n procurin unes solucions, basant-se, tal i com diu Caricote (2012), en l'experiència subjectiva de les persones discapacitades; en altres paraules, deixar que les persones discapacitades parlen per sí soles. És important que es plantegi la problemàtica insistentment en els serveis prestadors de salut i educació per que s'ha de contrarestar els discursos sobre la sexualitat dels discapacitats en els que s'accentua la carència i la limitació.

DEMANDA/NECESSITAT DE LA FIGURA DE L'ASSISTENT/A SEXUAL

La sexualitat de les persones amb discapacitat hauria de ser viscuda com: la d'aquelles persones que viuen i/o han de viure la seva sexualitat, potser de forma diferent, ¿per què no?, però que per això no ha de ser menys intensa (Arnau, 2004). La societat hauria de poder assolir definitivament la idea de que és un dret que han de tenir també les persones amb discapacitat, el dret a viure i gaudir de la seva sexualitat com un acte de comunicació, de plaer, en definitiva, d'un global i ple desenvolupament humà.

Però també hem de tenir clar que reclamar els drets, sense aplicar polítiques que els facin efectius, són, en definitiva, paper mullat. I això és amb el que ens trobem, ja que en el moment que s'intenta aplicar aquesta base teòrica a la pràctica real en la nostra societat, tan rígida i conservadora en encara tants aspectes, ens trobem amb moltes problemàtiques.

Però si féssim un pas endavant, que l'hem de fer (com a societat en conjunt), i responguéssim a les demandes de les persones amb discapacitat i de les seves famílies, que ja s'estan fent notar, sobre serveis que ofereixin una alternativa a la necessitat de tenir una sexualitat plena, i no només això, sinó fins i tot per aprendre i assolir coneixements sobre sensualitat i sexualitat per autosatisfer-se o per compartir amb futures parelles... evidenciarien la necessitat de l'existència de la figura de l'assistent/a sexual.

Per veure-ho, cal reflexionar sobre quina resposta es donaria a unes qüestions derivades de les que van ser plantejades per Arnau (2004):

Si tota persona amb discapacitat, sigui quina sigui la tipologia i/o grau de discapacitat, aconsegueix tenir el mateix dret a viure la seva sexualitat que la resta, llavors, què fer amb aquelles persones que tenen discapacitats greus i gran afectacions?... Com podem fer, tenint en compte els impediments derivats de la discapacitat, que aquestes persones puguin viure i gaudir de les seves relacions sexuals?

I per altre banda, com podran arribar a viure la seva sexualitat si resideixen amb els seus pares o bé en residències? ... I les persones que requereixen permanentment un/a acompanyant per realitzar les activitats bàsiques de la vida diària, poden arribar a viure la seva sexualitat plenament? Es pot viure la sexualitat en circumstàncies semblants?

I seguint amb la línia de les persones que resideixen a residències per a discapacitats, si tenim en compte com es perceben avui en dia generalment, són el reflex de com a dia d'avui la societat encara veu a les persones amb discapacitat, i també de les polítiques tan assistencials que es continuen aplicant. Aquestes residències es constitueixen com a un espai on "cal

demanar permís per a tot”, i molt més encara amb un tema com aquest tant tabú en la nostra societat. Per tant, en aquestes circumstàncies, com es pot assolir una vida sexual plena?

Com es pot veure, per tal de superar l'estigma sexual⁴ associat a la condició de la discapacitat, i, a més, donar resposta a les necessitats de caire sexual que tenen aquestes persones (com tota la resta), aquest tema requereix una gran reflexió, i sobretot dur a terme una escolta i comprensió de cada una de les demandes que es fan per tal de facilitar i organitzar la seva realització concreta. Ja que únicament parlar en general sobre les necessitats afectives i sexuals és quelcom significatiu però alhora insuficient i inadequat. No es parla amb una globalitat com és la de que els homes i dones tenen una necessitat sensorial, sexual, eròtica i genital.

I aquí és on el camp de l'assistència sexual adquireix tot el seu sentit (Agthe, 2013). A les persones que desitgen satisfer aquestes aspiracions arrelades a l'afectivitat i sexualitat, l'assistència sexual els hi permet un accés a vivències sensorials, sensuals i/o sexuals.

Tothom hauria de tenir una possibilitat d'accés al reconeixement i la normalització de la pròpia expressió de la seva identitat sexual, juntament amb les seves necessitats i desitjos sensorials i sensuals. És molt important entendre que les pròpies limitacions físiques i/o sensorials no anul·len la capacitat de gaudir i posseir una humanitat plena en tots els sentits. Per aquest motiu la defensa i el reconeixement de l'assistència sexual com a servei-prestació específica és merescuda i també legítima.

I com es planteja i quin enfoc se li dóna a l'assistència sexual com a un servei a oferir per a les persones amb discapacitat que així ho demanin?

Reprement a Agthe (2013) i les seves aportacions en aquesta matèria, les respostes sensuals i sexuals per a persones amb discapacitat van sorgir d'iniciatives pioneres a Dinamarca, Holanda, Alemanya i Àustria, farà ja més

4 Referit a totes les limitacions existents (les de la pròpia discapacitat, la sobreprotecció parental, la no disponibilitat de xarxa social no familiar, i la negació a la seva reproducció) envers al ple desenvolupament humà de les persones discapacitades, en tant que puguin desenvolupar també la seva sexualitat.

d'entre 25 i 30 anys, oferides com a prestacions específiques basades en coneixements sobre les discapacitats i la creativitat de l'erotisme. S'ofereix com a un servei en pro d'una salut integral, cobrint els costos totals o finançant associacions destinades a aquesta activitat (Peirano , 2012).

Quan es sol·licita aquesta assistència sexual, es treballa amb la més intimitat possible. Els professionals que s'hi dediquen duen a terme unes aproximacions amb les persones molt progressives i respectuoses, alhora que prudents, delicades, humils, adaptades, i sense esperar resultats determinats... sense cap estereotip. L'aproximació es realitza a través de massatges sensorials i sensuals, amb desnuaments compartits i simultanis.

Els/les assistents/es sexuals han de prestar atenció als missatges verbals (demanda explícita) però sobretot als no verbals (demanda implícita), reconeixent en tot moment la intimitat i la identitat de cadascú, per tal de dur a terme una atenció individualitzada i gratificant per a la persona beneficiària.

A la Suïssa francesa es va iniciar la primera oferta de formació en assistència sexual de 300 hores durant el curs 2008-2009. Aquesta formació va ser conceptualitzada i coordinada per l'Associació Sexualitat i Discapacitats Múltiples (SEHP⁵, les seves inicials en francès). I el perfil professional esperat⁶ era tenir un grau de maduresa elevat, per la qual cosa demanaven un mínim de 35 anys, també requerien una formació en l'àmbit de l'assistència juntament amb una bona habilitat i domini del tacte. Era molt important que els candidats tinguessin clara la seva pròpia sexualitat i una personalitat equilibrada per tal de posseir i exercir de manera permanent una bona percepció dels propis límits. A més, han de tenir clar que cal estar dedicat professionalment a un altre treball, almenys el 50% del temps ja que l'assistència sexual, si bé ha de ser remunerada, haurà de ser una pràctica complementària.

Les tasques dels professionals consistiran en ajudar a les persones que sol·licitin aquest servei a accedir a una experiència d'intimitat responnent a les

5 *Sexualité et Handicaps Pluriels.*

6 Extret de l'article publicat al número 84 de la revista *Sobre Ruedas* publicada per la Fundació Institut Guttmann, on apareix una entrevista realitzada a Catherine Agthe Diserens, sexopedagoga especialitzada, presidenta de l'associació suïssa SEHP.

seves necessitats i desitjos prèviament exposats i concertats. Algunes de les seves funcions, segons Peirano (2012), orientadora sexual i professora d'educació especial, impliquen:

-Ecoltar per tal de conèixer i avaluar les necessitats de les persones demandants. Haurà de considerar quines possibilitats té cadascuna de les persones. L'assistència sexual és més complexa, més amplia que limitar-se a respondre a necessitats resumides en la masturbació o coit. Es tracta de la sensualitat i l'afectivitat també, ja que s'ha de tenir en compte que hi han persones, com són el cas dels tetraplègics, que no senten res de cintura cap baix, hauran de recórrer per exemple a les carícies per tal d'estimular altres zones del cos.

-Reconstruir l'autoestima i el reconeixement corporal. S'ha detectat que moltes dones amb discapacitat han expressat pors de “no ser boniques”, i en quant als homes, a “no ser suficientment bons en les seves relacions afectiva-sexuals”. L'assistent/a sexual haurà de reforçar l'auto-imatge corporal i afectiva, traçant un camí d'aprenentatge cap a nous i plaents rols de gènere.

-Acompanyar tant a la persona que assisteix, com als familiars. Per exemple, enfront un home que acostuma a mostrar una conducta agressiva o auto-lesiva al no tenir recursos per autosatisfer-se, l'assistent/a sexual haurà de suggerir recursos als pares per a que puguin superar les seves inseguretats a l'hora d'enfrontar-se a la sexualitat del seu fill, i potenciar i beneficiar la seva intimitat.

-Arbitrar els medis per satisfer millor les necessitats individuals de la persona amb discapacitat, proporcionant alternatives segures i satisfactòries. S'ha de tenir en compte, que en una persona amb afectacions greus, inclús la masturbació pot ser una problemàtica.

I per tal d'organitzar i activar el servei, trobem diverses entitats a Espanya, que treballen per a que la sexualitat de les persones amb discapacitat, tant psíquica, física com sensorial sigui una realitat. Unes d'aquestes entitats són,

per exemple, l'associació *Sexualidad y Discapacidad*⁷, i també *Sersexual.com*⁸. Aquestes entitats es fan eco de la necessitat i el dret de les persones amb discapacitat a tenir una vida sexual plena, d'acord amb les seves potencialitats i els seus desitjos, i sense traves per part de la societat (Montes, 2012).

La plataforma *Sex Asistent*⁹ és la pionera a Espanya que compleix, entre altres, l'objectiu de formar a persones interessades i sensibilitzades en l'àmbit de la discapacitat per a poder ser assistents/es sexuals i, alhora, poder legalitzar aquesta figura al nostre país. A més, aquesta plataforma està avalada per un equip de psicòlegs, sexòlegs, terapeutes i persones amb discapacitat que treballen per poder donar forma a aquesta figura, i atorgar-li un paper social amb una funció en la millora de la salut (Montes, 2012).

També, l'*Associació de Paraplègics i Grans Discapacitats Físics de Catalunya (Aspaym Catalunya)*¹⁰, va organitzar a Barcelona una jornada sobre "Sexualitat, diversitat funcional i la figura de l'assistent/a sexual", on es va reclamar potenciar aquesta figura. A aquesta jornada va acudir, entre molts altres, un membre del *Foro de Vida Independiente*¹¹ i del grup *Sex Asistent* de Catalunya,

7 L'associació *Sexualidad y Discapacidad* està composta per un equip de professionals procedents de distintes disciplines: psicològiques, pedagògiques, sexològiques, sanitàries, socials..., i que compten amb més de 15 anys d'experiència tant en l'àmbit de la discapacitat com en el de l'atenció a les sexualitats i que comparteixen l'objectiu de millorar la qualitat de vida de les persones amb discapacitat. Per l'assoliment dels fins de l'entitat s'agrupen tractant d'atendre a totes les tipologies de discapacitats posant especial èmfasi en accions que contribueixin a atendre, educar i prestar ajudes a la sexualitat de les persones amb discapacitat.

8 *Sersexual* neix amb l'objectiu de dedicar un espai sexològic innovador oferint un servei integral d'educació, assessoria i teràpia sexual i de parella, sabent que l'estudi de les sexualitats és l'estudi de les relacions humanes i les seves interaccions.

Al col·lectiu de les persones amb discapacitat, independentment de la discapacitat que tinguin, existeix un buit molt gran a l'hora de treballar aspectes de la seva sexualitat i les poques vegades que es treballa sobre ella, es fa des de l'inconvenient i no des de la informació i l'educació. Per tant, pretenen acostar l'educació sexual saludable a les persones amb discapacitat i que la integrin com part del seu desenvolupament personal i eròtic i no des de la perspectiva del problema difícil de solucionar.

9 *Sex Asistent* té com objectiu defensar la salut sexual i emocional de les persones amb diversitat funcional o discapacitat, desafiant els estereotip negatiu que no permeten integrar la sexualitat plaentera amb les diversitats físiques, intel·lectuals, psíquiques o sensorials.

10 *Aspaym Catalunya*, l'*Associació de Paraplègics i Grans Discapacitats Físics de Catalunya*, és una entitat sense ànim de lucre, fundada l'any 1989, amb la finalitat d'orientar, informar i assessorar sobre temes d'interès i d'actualitat així com, la d'ajudar i donar suport tant a la persona discapacitada com als seus familiars i entorn més proper.

11 El *Foro de Vida Independiente y Divertad* té el seu origen a mitjans de l'any 2001 amb l'objectiu d'impulsar a Espanya el moviment de *Vida Independent*(*). La paraula *Divertad* es una paraula inventada que és una síntesis de dignitat i llibertat, i apunta al objectiu últim del *Foro*: la plena consecució d'aquestes per les persones discriminades per la seva diversitat funcional.

Són una comunitat constituïda per persones de tota Espanya, i d'altres països, que conformen un foro de reflexió filosòfica i de lluita pels drets de les persones amb diversitat funcional. I la participació de tots els

Reoyo (2013), el qual va dir que les “les persones amb diversitat funcional senten i estimen com totes, a la vegada que tenen els mateixos drets inherents i les mateixes necessitats vitals”. Va defensar l'assistència sexual com una opció basada en l'autodeterminació que propicia una societat inclusiva, i és un mitjà per a millorar la vida emocional i sexual de totes les parelles. Per tant, es tracta d'una proposta que recolza la salut sexual i emocional de les persones amb diversitat funcional.

Paral·lelament, Catalunya ha sigut la primera comunitat autònoma on una associació anomenada *Tandem Team Barcelona*¹² ja ha provat un protocol de serveis íntims a persones amb discapacitat que posa en contacte a assistents/es i usuaris/es. Com bé explica Maria Clemente (2014), psicòloga especialitzada en neurorehabilitació i membre de l'equip de l'associació, es tracta d'un protocol per a la promoció i facilitació de l'assistència sexual per a persones amb discapacitat al marge de l'acció de les administracions públiques. L'objectiu de *Tandem Intimty*, el nom que rep el protocol, és servir de pont entre les persones que volen rebre i oferir assistència sexual. Per fer-ho, s'han fixat en el model belga i holandès basant-se en una selecció personalitzada d'usuaris i assistents, als que posteriorment posen en contacte i que

arriben als acords que lliurement decideixin.

No existeix lucre algun, la figura de l'assistent/a sexual és més un assistent en la diversitat, un terapeuta. Com explica López (2014), directora executiva de

membres és directa i en igualtat de condicions.

(*) El Moviment de Vida Independent neix als anys 60 als Estats Units de la mà del moviment social i els seus pilars són l'empowerment i l'autodeterminació de les persones discapacitades. Més que un model es tracta d'una filosofia de vida que reivindica la igualtat d'oportunitats de les persones amb discapacitat i la seva plena participació a la societat com un ciutadà/na més. En aquest sentit demanen que l'entorn consideri i s'adapti a la seva “diversitat funcional”. Sobretot reivindica que les persones amb discapacitat tenen dret a prendre decisions per elles mateixes sobre tot el que es refereix a les seves vides. A Espanya aquest moviment s'ha impulsat amb la intenció de que les persones amb diversitat funcional deixessin de veure's com a persones amb deficiències, fent front a les actituds i barreres socials. Per tan, trobem Centres de Vida Independent, que són dirigits i gestionats per persones amb discapacitat i tenen com a objectiu dotar-les d'habilitats pràctiques perquè elles mateixes puguin organitzar els serveis que necessiten.

- 12 Tandem Team Barcelona és una associació sense ànim de lucre la qual té com a missió impulsar, col·laborar, i promoure projectes en pro de la defensa de la diferència i la diversitat en qualsevol dels dominis d'expressió humana (social, cultural, sexual, laboral o econòmica) amb la finalitat de millorar la qualitat de vida de les persones amb diversitat funcional.

*Vosseler Advocats*¹³, les finalitats de l'assistència sexual són el reflex de l'objecte social de l'associació: impulsar, col·laborar, i promoure projectes en pro de la defensa de la diferencia i la diversitat en qualsevol dels dominis d'expressió humana (social, cultural, sexual, laboral o econòmica) amb la finalitat de millorar la qualitat de vida de les persones amb diversitat funcional.

En el procés de selecció dels assistents van valorar l'experiència de cada persona en l'assistència personal. També els límits als quals estan disposats a arribar (carícies o coit), tipus de discapacitat (física o psíquica), edat de l'usuari/a i, sobretot, la motivació personal.

El protocol s'ha assajat amb un programa pilot de 15 proves d'assistència sexual en la qual han participat 11 usuaris/es. *Tandem Team* compta amb vuit nois, un d'ells homosexual, i sis noies, de les quals algunes també ofereixen serveis bisexuals. Són persones de l'àmbit social, que han treballat la discapacitat, que realitzen esport adaptat, infermeres... i totes aquestes persones tenen una sensibilitat especial, que destaca la resposta positiva de les proves, sobretot dels familiars dels usuaris/es.

I com funciona el protocol? Doncs bé, un cop reben la sol·licitud de demanda d'assistència, l'associació suggereix una entrevista de 20 minuts entre assistent/a i usuari/a perquè s'ajustin expectatives i aquests, al seu torn, reporten les seves impressions a la coordinadora de *Tandem Intimity* que recomana o no continuar amb l'assistència. A partir d'aquí, l'associació ja no intervé i les persones tenen la llibertat per arribar als pactes que creguin necessaris. El nombre d'assistències que pot realitzar un usuari és il·limitat.

Com es pot veure reflectit en les actuacions d'aquestes associacions, el servei de l'assistència sexual, s'ofereix al marge de l'administració, establint i gestionant protocols d'actuació definits per les pròpies associacions. És ben cert, que si s'establís per part de l'Administració una legislació que envoltés i legitimés aquest servei posaria les coses molt més fàcils i accessibles ja que es podria arribar a desplegar un ventall de serveis relacionats amb el tema i poder ser oferits des d'una cartera pública de serveis, però no podem esperar a que

13 El bufet d'advocats que ha ajudat a *Tandem Team* a construir el protocol *Tandem Intimity*.

existeixi una legislació per tal d'abordar la demanda del servei, per tant, cal que els propis interessats/es i els professionals que es dediquen a treballar amb el col·lectiu de discapacitats, busquin, trobin i ofereixin respostes i solucions reals i viables tals com els exemples exposats anteriorment.

Podem doncs, concloure, que és necessari reclamar una normalització de la crítica situació que envolta a la sexualitat les persones amb discapacitat, per tal de puguin desenvolupar-se plenament sense que la societat trivialitzi cap aspecte de les seves vides. I també, per tal d'assolir completament els drets de les persones amb discapacitat, als quals s'està fent el reclam, és necessari oferir serveis, dirigits a les persones que així ho demanin, per cobrir i satisfer les seves necessitats englobades en l'esfera de la sensualitat i la sexualitat humana.

BIBLIOGRAFIA:

- AGTHE DISERENS, Catherine. La asistencia sexual, un atención delicada. *Sobre Ruedas. Revista de neurorehabilitación y vida con diversidad funcional*. Fundació Institut Guttmann, 2013, nº 84, pàg.24-27.
- ARNAU RIPOLLÉS, M^a. Soledad. *Sexualidad(es) y disCapacidad(es): La igualdad diferente*. [Internet]. Foro de Vida Independiente i GIAT Discapacidad - Fundación Isonomía Igualdad Oportunidades, 2004. [Data de consulta: 12/02/2014]. <http://cdd.emakumeak.org/ficheros/0000/0098/syd.pdf>
- CARICOTE ARGEDA, Esther. La sexualidad en la discapacidad intel·lectual. *Redalyc.org, red de revistas científicas de América Latina, el Caribe, España y Portugal*. [Internet] Educere., septiembre-diciembre, 2012. vol. 16, núm. 55, pp. 395-402. [Data de consulta 12/02/2014] <http://www.redalyc.org/pdf/356/35626140020.pdf>. ISSN (Versión impresa): 1316-4910
- CLEMENTE, Maria. *L'Assistència sexual a discapacitats arriba a Espanya*. [Internet] La Vanguardia.com 2014. [Data de consulta: 22/02/2014] <http://www.lallar.org/web/?p=16528>
- LÓPEZ HERRERA, José Fernández. *Vivencia sexual y erótica de un grupo de discapacitados medulares en silla de ruedas..* [Internet] Risaralda, 2001, nº 7. [Data de consulta 13/03/2014]. file:///C:/Users/media/Downloads/8213-7889-1-PB%20(1).pdf
- LÓPEZ, Leire. *L'Assistència sexual a discapacitats arriba a Espanya*. [Internet] La Vanguardia.com 2014. [Data de consulta: 22/02/2014] <http://www.lallar.org/web/?p=16528>
- LÓPEZ SÁNCHEZ, Félix. *Sexo y afecto en personas con discapacidad*. Octubre 2013. Madrid: Editorial Biblioteca nueva, 2002. ISBN: 978-84-9742-007-5
- MONTES, Gema. *La asistencia sexual no es una forma de prostitución*. [Internet]. Sersexual.com, 2012. [Data de consulta: 15/02/2014] <http://45m.es/index.php/articulosm/item/22492-la-asistencia-sexual-no-es-una->

forma-de-prostitucion

-PEIRANO, Silvina. *“Las sesiones”, asistencia sexual y discapacidad*. [Internet]. Asociación de Paraplégicos y Grandes Discapacitados Físicos, 2012. [Data de consulta: 12/02/2014]. <http://medulardigital.com/index.phpact=dnews&s=8&n=5007>.

-REOYO, Rafael. *Reclaman potenciar la figura del asistente sexual para personas con algunas discapacidades*. [Internet]. Servimedia.es, 2013. [Data de consulta 22/02/2014] <http://www.servimedia.es/Noticias/DetalleNoticia.aspx?seccion=23&id=295265>

C) PRESENTACIÓ I JUSTIFICACIÓ DE LA REVISTA A LA QUE OPTA PRESENTAR L'ARTICLE PER A LA SEVA PUBLICACIÓ

La revista que he escollit és la Revista de Treball Social, editada pel Col·legi Oficial de Treball Social de Catalunya, que actualment s'orienta a temes d'actualitat que intenten afrontar nous reptes emergents. Recentment, la revista a ha fet un salt al format digital per tal de facilitar la interacció amb els lectors i ser accessible a un major nombre de persones que no únicament són professionals de l'àmbit, sinó que ho és tota la ciutadania.

He volgut optar a publicar el meu article en aquesta revista ja que trobo que encaixa bé amb els temes que es tracten en les diferents publicacions de la revista i també amb els objectius de quí l'edita, ja que després de fer un repàs a les funcions i finalitats del Col·legi ho he pogut confirmar.

Entre altres finalitats del Col·legi Oficial de Treball Social s'inclouen les de servir a la societat mitjançant la presència i la veu en les qüestions socials, contribuir a difondre la promoció i defensa del benestar social entre la ciutadania, i vetllar perquè l'activitat professional s'adeqüi a les necessitats i interessos de la ciutadania i al compliment de les funcions generals del treball social que són, entre d'altres, potenciar la capacitat de les persones, els grups i les comunitats per desenvolupar-se i resoldre els seus problemes, i participar activament en el desenvolupament i la millora de la política de benestar social per tal d'aconseguir una atenció eficaç de les necessitats socials.

Un cop dit això, penso que el meu article sobre la defensa d'un servei alternatiu per satisfer les demandes envers les necessitats sexuals de les persones amb discapacitat pot optar a publicar-se en aquesta revista, ja que el col·lectiu al que es dirigeix és al qual jo em vull dirigir: tota la ciutadania, ja que és a tot el conjunt de la societat a qui li hauria d'interessar el contingut d'aquest article, o si més no prestar-hi una atenció ja que es tracta d'un tema social.

I a més, concretament els treballadors i treballadores socials han de vetllar i lluitar en pro d'aquest drets que són reclamats pel col·lectiu de persones amb discapacitat, i per tant, analitzar i fer-se eco de les demandes que reben per tal de buscar respostes alternatives viables tenint en compte el context amb el que

ens trobem.



Defensa d'un servei alternatiu: assistència sexual si! by [Aylagas González, Anna](#) is licensed under a [Creative Commons Reconocimiento-NoComercial-SinObraDerivada 4.0 Internacional License](#).

Puede hallar permisos más allá de los concedidos con esta licencia en <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.ca>